

KULTMOZI: THEMROC

# A lázadó vadember

VARGA ZOLTÁN

CLAUDE FARALDO ABSZURD KOMÉDIÁJÁBAN MICHEL PICCOLI SZOLID KISPOLGÁRA VADEMBERRÉ VEDLIK ÁT.

Bikácsy Gergely a *Bolond Pierrot moziba megy* lapjain a modern francia film „legszabadabb és legkülönösebb” alkotásaként méltatta Claude Faraldo 1973-as művét, a *Themrocot*. A szűk körben ismert, de a kultuszfilmek között számontartott *Themroc* a modern művészfilm számos alapművéhez kapcsolódik. Megtalálható benne Godard *Week-end*jének apokaliptikus civilizációkritikája, Buñuel abszurd humora, amely talán az *Öldöklő angyalban* jutott a csúcsra, továbbá a Pasolini egyes filmjeit – kivált a *Teorémát* – fémjelző parabolikuság. Legközelebbi rokona mégis Marco Ferreri provokatív remeke, az imént elősorolt jellegzetességeket ugyancsak magába sűrítő *Dillinger halott*. Sőt, a *Themroc* akár a Ferreri-film tiszteletbeli ikerműveként is címkézhető, figyelembe véve, hogy mindkettőben Michel Piccoli alakítja a főszerepet, s cselekményük is mutat némi párhuzamot. Ferrerinéél Piccoli egymaga látható a jelenetek zömében (vacsorát készít, pisztolyt pingál, házimoizik), s Faraldónál is a

zeniaiális színész *egyszemélyes show-műsora* a film egésze, noha az általa megformált címszereplőt Párizs névtelen tömege, munkatársai, szomszédjai és az őt ostromló rendőrhadak veszik körül a cselekmény során. A *Themroc* egy másik Ferreri-alapművel, *A nagy zabálással* egyazon évben készült, s a két film közül az utóbbi vált híressé (pontosabban hírhedtté), pedig a Faraldo-film felforgató ereje sem feltétlenül csekélyebb – sőt.

Míg a *Dillinger halottban* Michel Piccoli gázmaszktervezőt (!) játszik, *Themroc* szerepében gyári munkást, aki anyjával és hűgával él együtt szerény lakásában. Egyik napja olyan, mint a másik, egészen addig, amíg egy véletlen incidens következtében – a férfi meglesi főnökét, amint az a titkárnőjével kerül intim kapcsolatba –, ki nem rúgják. Városi bo-lyongását követően a hazatérő Themroc

## „Rendőroket szolgál fel vacsorára”

(Claude Faraldo: *Themroc* – Béatrice Romand és Michel Piccoli)

radikálisan újrendezi életkörülményeit: szobája ajtaját befalazza, kiveri az udvarra néző ablakot, s minden tárgyat és bútort kihajít. F fiatal, őzike-szemű hűgával incesztuózus viszonyba kezd, s hamarosan kisebb kommunát toboroz lakása maradványaiban a hozzá hasonlóan saját otthonukat leromboló szomszédokból. A kiérkező rendőrcsapatok nem tudnak mit kezdeni a renitenssel, *Themroc* olyan örömmel szippant a könnygázbombákból, mintha ózondús hegyi levegőt szívna a tüdejébe. *Themroc* hamarosan rendőroketet szolgál fel vacsora gyanánt a többieknek, s végül azok is nemet mondanak kispolgári életük tartozékaira, akik értetlenkedve nézték, mi történik

körülöttük – még a sokat fényesített kék autót is összetöri tulajdonosa.

A történet alapján is tökéletesen egyértelmű a modern civilizáció egészét elutasító – annak működés-képtelenségét nyomatékosító – kiábrándultság, az olyan tabusértő mozzanatok révén pedig, mint az incesztus és a (*Week-endben* ugyancsak feltűnő) kannibalizmus, a *Themroc* mizantropiával dúsul. Mégsem csupán a rombolás iránti vonzódás vagy az anarchizmus bűvölete érhető tetten, hanem a szürrealista képzelet számára oly becses szabadságkeresés is – ez pedig a képépítkezésre is hatással van. Már a film elején a munkába igyekvő *Themrocot* és a metrókat, utcákat elárasztó tömeget mutató beállítások közé olyan snittek ékelődnek, amelyek a férfi vágyképeinek feleltethetők meg. A többértelműséget célzó vágástechnika a film későbbi részében is visszatér, a fináléban például elsősorban az arcközelike fókuszáló montázs teszi enigmatikussá több pár egyidejű szeretkezésének extázisát. A „visszavedlés” modern emberből vademberré, a lakások szétrombolása afféle „barlangokká”, mintha olyan lázadás volna, amely a civilizáció oltárán feláldozott ősi energiákat próbálná meg visszaperelni.

Egy szempontból Faraldo formanyelvileg radikálisabb, mint példaképei, s ennek köszönhető a film elidegenítő hatásának legfontosabb tényezője. A *Themroc* ugyanis azon hangosfilmek közé tartozik, amelyekben nincs emberi beszéd (e filmek legünnepeltebb darabja alighanem Kaneto Shindo *A kopár szigete*). A *Themrocban* nem hagyja el értelmes, tagolt beszéd a szereplők száját; részben halandzsanyelven próbálnak „szót érteni” egymással. Számos animációban a (rajzfilm)figurák valamiféle törmeléknyelven gagyognak, s a *Themroc* hús-vér embereinek meglehetősen bizarr kommunikációja sokszor kifejezetten erre emlékeztet. A halandzsanyelv mellett kezdetben a köhögések, utóbb az ordítások, kiáltások kakofóniája uralja a hangsávot. Michel Piccoli üvöltései, hangozzanak fel akár a mosdóban, a metróalagútban vagy a lakótelepen, éppoly borzongatóan érzékeltetik a modern ember magányát és elveszettségét, mint *A nagy zabálás* záró dermesztő kutyavonyítás. •

